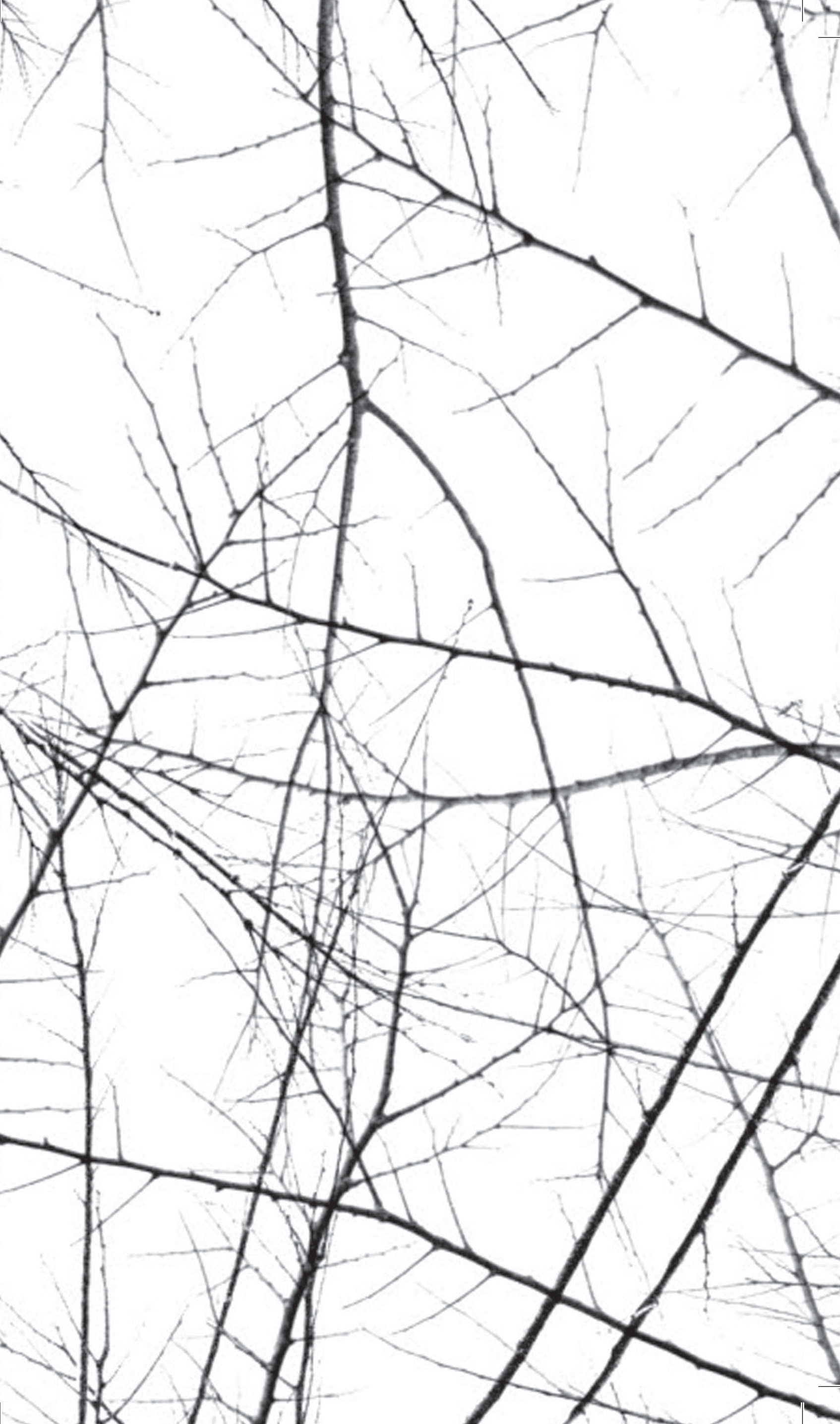

Til min Datter

Маёй дачцы Ксені

Славамір Адамовіч

РЫМ

Выбраныя вершы

2002—2010

Беларусь — Нарвегія

БелСаЭС "Чарнобыль"

Мінск, 2011

УДК 821.161.3-1
ББК 84 (4 Беи)
А28

Гэтая кніга выдадзена
за ўласныя сродкі аўтара

ISBN 978-985-6010-29-6

ДОТЫК ДА АГНЮ АПРАМЕТНАГА

Паэт Славамір Адамовіч увайшоў у свядомасць беларусаў і, прынамсі, тых, хто асабіста ведаў і ведае яго, як безразважна адчайны чалавек, нават дзівак, ад якіх мы адвыклі і ўспрымаем за "ненармальных" людзей, на жаль, у той час, як імі льга ганарыцца.

А тут асоба, безумоўна, тонкай натуры, лірычная, з драматычным наканаваннем у лёсе; хлопец гранічна просты, шчыры і даверлівы — толькі, пры пэўным запале сваім і пораху, здольны ў крытычны момант выбухнуць. Таму ніяк не аднімеш ад яго ваяўнічасці, прынцыповасці, рашучасці, годнасці.

Невялікая аналогія. У сям'і пчол, як вядома, ёсць крылаткі, вунь такія пільныя і актыўныя пчолкі, якія стаяць на варце інтарэсаў усёй сям'і. Славамір па сутнасці падобны на адну з гэткіх залатых істот.

Пранікнёнае сэрца С. Адамовіча заўжды радуецца агульнаму поспеху, але якраз, можа таму, яно вельмі чуйнае да небяспекі, якая пагражае грамадству, няхай то будзе канстытуцыйны пераварот з усімі яго наступствамі або нейкая меншая бяда, непрыемнасць — чалавек у ахове і, пры жадным намеры змагання, кідаецца ў самае полымя.

Напэўна, Славамірава маці — шляхетная Юзэфа Чантарыцкая — перадала сыну разам з грудным

малаком зусім спадчынны запавет клапаціцца пра лёс свайго народа і Бацькаўшчыны.

Славамір па натуры, як я разумею, вельмі блізкі да мастака А. Пушкіна або колішняга навукоўца М. Прашковіча, з іх патрыятычным узлётам, ён падобны да людзей, якіх нашы ўлады сваімі ўчынкамі і дзеяннямі адштурхнулі ад сябе, абылгалі і паставілі ва ўмовы ізгояў. Таму на іхнім шляху фатальна паўсталі следчыя ізалятары, турмы, выгнанне…

Паэт прызнаецца сваёй каханай:

Я словамі прыгожымі ня спешчаны…
Ты ведаеш, люблю я ў слове соль.
Пішу я, як другія сталі першымі,
а першыя пайшлі ў сівую золь.

Мы трымаем перад сабой трэцюю кнігу вершаў С.Адамовіча. Першыя дзве паэтычныя кнігі “Кальварыйскія клёны” (Бібліятэка часопіса “Маладосць”) і “Плавільшчыкі расы” (Бібліятэка газеты “Наша ніва”) выйшлі напачатку і ў канцы дзевяностых гадоў; тэматычна прысвечаныя каханню, вайне, бацькаўшчыне, яны мелі жывы, экспрэсіўны, напорысты характар і адначасова паказвалі, што аўтар не парваў з рэалізмам і нават ходзіць як бы басанож па зямлі. Асаблівы поспех меў зборнік “Плавільшчыкі Расы”.

Чытачы, крытыкі, мяркую, разбяруцца таксама і ў мастацкіх ды філасофскіх асаблівасцях зборніка выбраных вершаў паэта “Рым”, у вартасцях гэтай кнігі, яе навізне, арыгінальнасці стылю. Мне ж адно застаецца яшчэ раз зазначыць: перад намі ў асобе аўтара цэльная і крамяная

постаць адоранага і адукаванага чалавека, які меў свае і слабасці, хібы, але ўжо прайшоў нямала выпрабаванняў і няблізкіх дарог, шмат чаго пераасэнсаваў, вярнуўся “з пазавуголляў Еўропы” на радзіму. Ён поўны творчых сіл, неспатольнай энергіі і гатовы зноў да актыўнага ўдзелу ў жыцці сваёй грамады, грамадства, якое таксама знямоджанае ў бясконцых выпрабаваннях дома, на месцы.

Зычу аўтару далейшага творчага разгарнення і плёну!

Васіль Якавенка

***

Вясна ідзе...
Давайце жыць вясной! —
каткамі на галінках любавацца,
глядзець, як растае зьляжалы snø*,
і на апошнім лёдзе спатыкацца.

....

* Snø — “снё” / сьнег (нарв.).

УСЁ, ПРА ШТО ТЫ ДУМАЕШ

Усё, пра што ты думаеш,
існуе ў тваёй галаве:
высокае жыта за студняй,
цэбар, вада ў ім зялёная
і чорныя апалонікі —
заўтра ўжо камары…
…*жыве ў тваёй галаве:*
камізэля абходчыка жоўтая,
салодкі дым паравоза,
рэйкі Лібава-Роменскай,
дрэва лісткі маладыя
прыліплі да пальцаў школьніка…
… жыве ў тваёй галаве:
рыжы кажух дзеда і калаўрот на гарышчы,
леташнія кілбаскі сухія ў вялікім кашы,
фасоліны залацістыя ловіш у малацэ,
на прыпечку гострац нож,
сякера ў калодзе, строгая
баба Грася на зэдліку
расплятае сівую касу,
тулава пеўня скача і кроў з гарляка пырскае
па хларафіле дварышча
і сьвежых альховых трэсках…
…*жыве ў тваёй галаве:*
рызьнік сонечным днём
узьехаў на панадворак
забраць старызну гадоў;
белыя ізалятары
часоў электрыфікацыі
бацька твой б'е натхнёна,
а потым крышыць курам

зь вераю, што пачнуць яны
несціся гарадзкімі
белымі-белымі яйкамі…
… усё, пра што ты думаеш,
існуе ў тваёй галаве:
ранкам раса першабытная,
рыбіны цела пругкае,
на выгане парнакапытныя,
па бруку рыдван грукае,
сабака яшчэ цёпленькім
зайца бярэ ў гнязьдзе,
і крапаюць верхнія кропелькі
па ніжняй вадзе.

***

Успамінаю: плуг і лемяхі,
нарог, стальвагу, лейцы і каня:
ару дзірван і бачу, як з ляхі
скацілася малое жабяня.

Ару, а грудзі рве азон ральлі,
і конскі бок дрыжыць пад лейчыной,
і брат нясе падпахай хатулі —
мы садзім бульбу раньняю парой.

***

Што ж адбываецца? Што?
— Акупацыя!
Што адбываецца?
— Хам в кураже!
Трашчаць у эфіры мянтоўскія рацыі
і га́дзінай сыкае рускі гук “Же”.

***

Аднойчы я прайшоў яе наскрозь —
Радзіму, што прысніў у снах трывожных.
І стаў шукаць зямное кулі вось
далёка ад айчынных раздарожжаў.

***

О так, я вярнуся і буду, як босы на вогнішчы;
о так, я вярнуся, таму што я той пралетар,
хто толькі свае адзначае купальлі
й вадохрышчы,
і крэсівам словаў вялікі ўсчынае пажар.

***

Натальлі

Памятаеш, каханая,
быў сад, і конь малады
мокрымі тыцкаўся храпамі
ў крыжык твой залаты.

Яблыкі падалі. Весела
елі мы сьпелы ранэт.
Пасьля ты моўчкі павесіла
на гронку шыпшыны берэт…

Памятаеш, каханая,
ты мне шаптала ў далонь,
калі па зямлі неўзаранай
працокаў сонечны конь.

***

Што напісаць табе, каханая, з Нарвегіі,
дзе я жыву ў даліне сярод скал?
Не, я не перайшоў на стансы ды элегіі,
свой верш пляту я, быццам грубы трал.

Я словамі прыгожымі ня сьпешчаны…
Ты ведаеш, люблю я ў словах соль.
Пішу я, як другія сталі першымі,
а першыя пайшлі ў сівую золь.

ЗЭЙНАБ

Дачушцы Ксені

Насупраць маёй кватэркі
жыве дзяўчынка Зэйнаб,
частуе мяне цукеркамі і
дзеліць на ўсіх кебаб.

Ёй толькі што два з паловай
споўнілася. Пакуль
расьце яна пад аховай
ад розных шалёных куль.

На рукі і з рук просіцца,
вялікай цацкай грыміць —
крыніца такога настрою,
што хочацца жыць і жыць!

НІЧОГА НЕ АДБЫВАЕЦЦА

Калі нічога не адбываецца,
тады на душы сум адбіваецца,
тады нічога не прамаўляецца,
і не сьвітае, і не зьмяркаецца.

Калі нічога з намі ня робіцца,
тады пачынаем мы хутка горбіцца,
тады нам даводзіцца целам пакутваць
і спадцішка дух свой прыпутваць.

Калі нічога ні з кім не здараецца,
тады ніхто ні ў чым і не каецца,
тады імкліва сваё забываецца
і ўжо ніхто ні з кім не вітаецца.

Калі нічога, што ў неба іскрамі,
калі ў вачах тваіх згаслі бліскаўкі,
калі не агонь ты, а толькі прысачак,
тады і ў мяне ня словы, а рысачкі.

Ах, што ж гэта больш нічога ня робіцца:
дабро ад зла нікім не бароніцца?
Ня йдуць да нас ні вогнепаклоньніца,
ні хітры француз, ні татарская коньніца?

Нічога з намі не адбываецца —
хіба што жонка на кухні лаецца,
хіба што на трох мы паспелі затарыцца,
а перад тым у лазні папарыцца.

Нічога з намі не адбываецца?
Жывецца нам ціха і не паміраецца?
Ня веру! Павінна адбыцца штосьці,
як быццам у сэрца жалезныя восьці!

***

Штогод у сярэдзіне студзеня на неба над запалярным нарвежскім гарадком Буда (Bodø) вяртаецца свастыка адвечнага Сонца — гэта значыць, што завяршылася Палярная Ноч і пачынаецца Палярны Дзень.

16-ы дзень году!
Вітае тутэйшы люд
вяртаньне сонца на неба —
прыроды адвечны цуд.
Віншуюць мяне таксама:
маўляў, kommer sola i dag*,
і я разумею саама,
я кемлівы, нібы грак,
які на ральлі вясеньняй
чакае свайго чарвячка…
О, момант прыходу трымценьня! —
нібы выпадзеньне цьвічка
з гнілое бэлькі цярпеньня.
Адчуйце ж: ідзе вясна
ў вашу душу эмігранта,
у змораную душу…
Не, зьехалі мы не па транты,
свайго нам хапала ільну
(блакітна-зялёныя мантры
уквецяць любую шашу),
а зьехалі мы, каб ня згаснуць
парою міжчасься і страт.
Дык скажам выразна і ясна:
Чакайце, мы kommer snart**.

……………………

* Kommer sola i dag — сёньня вяртаецца сонца (нарв.).
** Kommer snart — хутка вернемся (нарв.).

СНЫ

I

Сьніцца, як часта сьніцца
рознае, ды пра адно:
чырвоны гіль і сініца,
і студні чыстае дно,
і хутар, дзе ты качаўся
на ячнай саломе ў таку,
за бацьку раней прачынаўся
і клікаў яго на раку.
У снах эмігрантаў весела,
у снах ёсьць работа і дом,
і маці, якая песьціла,
і строгі бацька з дубцом.
І сьніцца, як білі, як страшылі,
як часта быў сам па сабе;
змагаўся з каростай і кашлямі,
баяўся, як дзед, згарбець…
Усё там, у снах эміграцкіх,
а болей, а болей вясны;
калготкі з дзірачкай, фанцікі,
год посны і год мясны;
Каляды — пара трывожная;
Вялікдзень — жыцьцё на ўздым!
І першыя асцярожныя
абдымкі і буські, як дым.

II

Мне сьнілася: хутар бабы Параскі
і сад, якога ў яе не было;
белыя паскі, чырвоныя паскі,
і што жыло, і што не жыло.
Сьнілася: я на Радзіму вярнуўся,
сваіх абдымаю,
Жанчыну люблю,
якая мяне не чакала мусіць,
men* я ня ганю яе, не хвалю, —
маімі ейныя вусны лаўлю…
Далей ня памятаю — прачнуўся
і вершам выпаў на чысты ліст,
волю даўшы сапраўдным пачуцьцям,
з крыкамі болю чаргуючы сьвіст.

…………………………

* Men — але (нарв.).

***

Не “народны”, а толькі родны,
не “заслужаны”, а слуга,
я пішу пра род мой нязводны,
што вядзе адлік ад плуга.

Бачу ўсё: як улазяць у скуру,
як аж плішчуцца вон з яе,
з польскім а́кцэнтам кажучы — курвы,
а па-нашаму — бледаўе.

Што ж вы, сукі, на целе Краю
выкабельваеце кубло?
У спадзеве, што вашу зграю
абароняць сіла й бабло?

Не, шасьцёркі пятай калоны,
сыты сьмех ваш — то п’яны сон.
На пахмельле ж прасіць палону
цугам пойдзеце пад Закон.

Вось тады вы ўспомніце “права”,
“Канстытуцыю”, вашы “суды”…
У турэмнай наглядчыцы
Клавы канькаць станеце чыстай вады.

Вось тады, калі вашы каркі
ашчаперыць карцэра золь,
і турэмшчык, сын чаркі і скваркі,
адбярэ у вас нават соль,

вось тады зразумееце рэзка вы,
прарабы саюзных валют,
што пагарда да *времени местного* —
гэта шлях у тутэйшы грунт.

***

Адзінота. Адліга. Напу́ста
пражываю гады і дні
і чарнею душой, нібы луста,
наша луста ў чужым агні.

Без мяне вырастаюць дочкі,
не са мной мае жонкі спяць,
побач только нянавісць крочыць,
за сьпіною выжлы хрыпяць.

Хто ж там прагне вершыкаў **Славы**?
Хто ў эфіры мой ловіць крык?
Я пісаў языкамі лавы,
а ў адказ мне — зьмяіны сык?

Што ж, лясы вызваленчай справы
зноў нашчадкам з нуля уздымаць.
Рыштаваньнямі, як аправай,
хай спрабуюць наш край абняць.

Там, у будучыні, магчыма,
белым днём народзіцца ён,
беларускі герой-мужчына
з пераможным словам “Рубон!”

2003

***

Усё, што напісаў,
ужо пакрыта пылам.
Што доктар прапісаў —
душа не ацаніла.

Чакаў я, што вось-вось
пастукае Жанчына…
Чужая маладосьць
паціснула плячыма.

Жанчына не прыйшла,
і маладосьць мінула,
і доўгая шаша
закончылася шулам.

2003

ПІСЬМО З КРАІНЫ ПАЎНОЧНАГА ШЛЯХУ

Мілая, падумай, тут няма
ні жытоў, ні васілёчкаў сініх...
Ведаеш, тут вельмі шмат цямна
і тунэляў, і электраліній.

Любая, тут холадна зімой,
горы тут зусім не з даламіту,
летам тут у кволы травастой
шыюцца лесавічкі-рахіты.

Сьмешная, тут людзі, як і мы, —
белыя з зялёнымі вачыма.
Праўда, ў іх драўляныя дамы,
чысьціня вакол і дабрачыннасьць.

Родная! Я ўсё яшчэ люблю
гэны Край, дзе ты жывеш за мужам…
Толью лепш свайго не пакідай
і ня йдзі за іншага у сьцюжу.

2003

АГОНЬ

Ня вырвеш гэта з мяне,
хоць многім хацелася гэтага.
Ніхто яго не кране,
майго агню апраметнага.

Яго не загасіш віном,
халодным півам і клёцкамі.
Няхай жа гарыць ён суздром,
каб слабыя сталі моцнымі.

Агонь мой, што срэбра вады:
ён лечыць і наталяе,
і мёртвыя гарады
дзеля жывых спапяляе.

2003

***

Палюбоўніцы, палюбкі, пакладаначкі,
Ні адну не адштурхнуў я ад сябе.
Я любіў вас днём і ноччу, мае паннанчкі,
як над вершамі, над кожнаю гарбеў.

Калі ў лютым завіруха ў вокны білася,
у маім пакоі жыў вясёлы май.
І на белым нешта юнае храбрылася,
і шаптала, і шаптала: “Не кранай…”.

2003

ПРЫНЦЭСЕ НАРВЕГІІ
МАРЦЕ ЛУІЗЕ

Нашчадніца суровага берсерка,
прыгожая звычайнай пекнатой,
прынцэса Марта бачыць у люстэрку,
што хутка стане мамай маладой.

Ня ў дыхавічнай плоці сьпее семя —
здаровая жанчына носіць плод,
каб нарадзіць агністае, як крэмень,
дзіця, што прывітае свой народ.

Ня бачыў я прынцэс такіх ніколі,
прынцэсу Марту бачу ўпершыню:
як быццам мама на вясеньнім полі
кідае зерне ў цёплую ральлю.

Ёсць пекната сапраўдная, зямная,
ёй непатрэбны перлаў танны бляск.
Такой я ўбачыў Марту і схіляю
свой горды лоб ніжэй, чым ватэрпас.

2003

***

Няўжо і пра цябе, о Сандвіка*,
я напішу, як некалі пра Вільню:
зь любоўю і жальбой, прыгожа, стыльна,
і, што галоўнае, — кірылічнаю графікай?

О Сандвіка! Твой край такі ж прыгожы,
як Бацькаўшчына белая мая.
Магчыма, сёньня ты мне дапаможаш,
а заўтра я сплачу табе спаўна.

Як доўга я чакаў, што на Радзіме
нарэшце пойдзе спорны сьвежы дождж,
а ён ішоў над Сандвікай гадзіну,
а потым бліснуў жоўты сонца грош.

І паплылі над ф'ёрдамі аблокі,
працятыя праменьнямі сьвятла,
і скальны мох тысячагодзьдзяў токі
аслабаніў з каменнага жытла.

* Sandvika — нарвежская мястэчка, недалёка ад Осла.

***

Калі я бачу, што бачу,
я думаю: гэта канец,
нічога ўжо не перайначаць
ні бог, ні д’ябал, ні жрэц.

І плавіцца наш палярны,
тым больш — запалярны — круг,
а момант расплаты астральнай
пільнуе паганскі дух.

АДРАКАЮСЯ!

Да 10-й гадавіны 1 зьезду
беларускіх нацыяналістаў

Адракаюся ад запраданцаў,
адракаюся ад паяцаў,
ад свабодных радыёстанцыяў,
ад лядова-магільных палацаў!

Адракаюся ад нікчэмнасьці,
апазіцый, рухаў і партыяў,
ад фальшывае бурапеннасьці,
і ад натаўскіх збройных гарантыяў!

Адракаюся ад глабалізму,
ад анархіі, ад беспарадку,
ад бясплоднага аптымізму
і ад слабых духам нашчадкаў!

Адракаюся ад лібералаў,
дэмакратаў і правых марксістаў,
ад крывавых тэлеканалаў,
ад царкоўнікаў і манархістаў!

Адракаюся ад графаманаў,
багамазаў і Мельпамены,
адракаюся ад падману,
дэмагогіі і падмены!

Адракаюся ад свабоды
жыць сярод зьмізарнелай шаці,
адракаюся зьверху і споду
ад паўзучых інкарпарацый!

Адракаюся! Адракаюся!
Адракаюся ад... каханьня! —
ад таго, што хацела паюснай
і шампанскага на сьняданьне.

Ад “настаўнікаў” адракаюся,
што вучылі казаць “плястык”...
Адракаюся і ня каюся
ў сьвятле сонечных свастык!

2004

ГОСЬЦЯ

Па Калядах — сонца на лета,
мокры сьнег і кволы мароз,
і аднойчы суседка Магрэта
забяжыць накурыцца да сьлёз.

Я скажу ёй: "Ня трэба дыму —
я люблю натуральны пах,
чысты позірк, усьмешку бяз грыму,
і шчаслівы бляск у вачах.

Распранайся і будзь як дома.
Прапаную класічны набор:
белы ложак, лёгкая стома,
элегантна праліты кагор…".

- -

Газ расейскі гарыць на кухні —
добра ведаць, што ўсё ж гарыць,
і твае сустрэчныя рухі
мне да раніцы не спыніць.

УСПАМІН
ПРА САМАГОНАВАРЭННЕ

Гэта калісьці было:
хата, зіма і холад,
у полі шмат намяло;
пад ложкам бушуе солад.
Сусед наш стары прыйшоў
варыць самагонку з бацькам.
Схаваўшы пад шапку вушшо,
дастаў самагонныя цацкі.
Сьпярша разьвялі агонь,
паставілі трубкі і трубы,
і цэбар, і цеста ў далонь
уліпла, як воск у зубы…
У хаце палілі печ,
за садам кіпела работа…
Варыць самагонку — рэч,
якая робіцца ўпотай.
Было гэта так даўно —
пачатак сямідзесятых:
лавілі дарослых, і дно
выбівалі ў цэбрах мурзатых…
Але самагонка — напой
жытнёвы, жывы і чысты.
Хто піў яго з галавой —
рабіўся, як дуб вячысты.
Я помню, што пасядзець
бацькі маладыя ўмелі:
хто голас меў — мог спець;
пад закусь павольна хмялелі.
А як жа елі!.. Бабуля на стол
стаўляла капусту з дзежкі,

грыбную поліўку і расол,
мачоныя сыраежкі…
З шастка даставалі пару кілбас
і бондачку для малечы.
Гарэлка — дарослым,
                    а дзецям — квас
і дранікі свежыя з печы;
пяршак пілі, курэў “Беламор”,
партыйных, было, згадалі,
і хтосьці, на хлеб намазаўшы здор,
выпіў і крэкнуў:
                    “Дасталі!”

2005

***

Мы новае стагоддзе* пачалі
Ад’ездамі, уцёкамі, зьнікненьнем,
— як некалі ў 13-м** дзяды,
а хтосьці, як Касьцюшка, паланеньнем.

Краса і сіла, сьлёзы і бяда,
а трэба жыць (жыцьцё праходзіць зараз!),
старэем мы, як горная руда…
Дык адкуем сябе ў агні паразы

у помсты меч, у лёгкі спрытны корд,
аздобім тронкі прагай перамогі,
і сто гадоў пражыўшы, быццам год,
ня выйдзем з каляі сваёй дарогі.

Пры куфлі піва (а каму мілей
шампан, няхай даруе мне плебея звычку)
мы абмяркуем, як жа быць далей
нам на чужыне: зырыцца ў кантычку,

дзе словы страцілі свае і бляск, і сілу?
Ці праведна чакаць цямна магілы?
Не, думаю, зьнікаць нам не ў дугу:
мы адступілі толькі на часова.

Вось пакаштуем іхняга рагу,
раскажам ім пра нашыя засовы,
а там, а там мы набярэмся сіл,
і назва бежанецкага народу
умоўнай стане, і Радзімы тыл
пакліча нас да роднага парогу.

………………………

* 21-е стагоддзе.
** 1913 год 20-га стагоддзя, першая хваля беларускай эміграцыі.

***

Я дома быў! Я над гняздом зязюлі
высока ў небе ціха праляцеў,
але не ўпаў, а так хацеў, хацеў
шурпатым тварам у зямную кулю!
Там, на нізах, жыла мая Краіна,
мой хутар светлы і стары хмызьняк;
тачыўся з глебы свежы пастэрнак,
і будслаўская грэшніца Фаіна
натхнёна абдымала ў сьне яго,
апошняга каханага свайго.

2005, Вільня — Осла

***

Дык прыязджай!.. Пакуль ня выпаў сьнег.
Я пакажу табе гару кахання,
я раскажу, што грэх і што ня грэх,
пра што няма ні ў Торы, ні ў Каране.

Дык прыязджай хутчэй! Дык прылятай!
Я тры гады пазбаўлены Радзімы,
любові, словаў родных і вачэй…
Дык прыязджай пакуль ня сталі зімы.

А, зрэшты, не, куды тут прыязджаць,
гарэць удвох у пекле настальгіі?
Чужому краю дзетак нараджаць,
замест любошчаў прагнучы герылы?

Не прыязджай! Пакліч мяне сама,
хоць парай фраз пакліч мяне дадому.
Я запяю, зайграю, як сурма,
і стану зноў любімы і вядомы.

Не прыязджай! Вярні мяне назад!
У дыпкур'ерскім правязі праз межы…
Я так хачу убачыць плодны сад
і позірк твой, пасля каханьня свежы.

***

А. П.

Ты кажаш: пакайся, вярніся ў Будслаўе да маці.
Ты радзіш мне кветкі разводзіць і нават
пра вершы забыць.
Мой дружа далёкі, для гэтых дзіцячых нарацый
я надта здаровы, мне здорава хочацца жыць.

Я доўга цягнуўся да сонца зялёнаю шылкай
з айчыннае крушні, з балотаў, з калгасных канаў.
Я цела сваё напінаў да апошняе жылкі
і тлеў на разрыве, каб дух мой свабодна лунаў.

Мой дружа высокі я розныя практыкі зьведаў,
экспірыенс мой перапоўнены розным дабром,
але не сабраны яшчэ мой букецік для атамнай Леды
і ў пошуках кветак я зноў пакідаю свой дом.

2005

***

Ня тое ўсё! Ня так і не пра тых!
Аслаб, ачах, кудысьці зьніклі сілы,
І словаў не хапае залатых,
і сьняцца сны пра сьвежыя магілы.

***

Ой, жанчына, любі мяне,
ой любі, пакуль я жывы!
Не чакай ад мяне ямнага,
бо пры мне толькі ранаў швы.

А ня любіш — пільнуй надзейнага,
а ня хочаш — свайго знайдзі
рабача́я і дабрадзейнага,
каб з табою заўжды хадзіў.

Не маё, не маё правіла —
жыць-пражыць, як што набяжыць.
А калі ж, калі мяне спанаравіла,
не спрабуй, ня думай адваражыць.

Палюбі вазьмі безумоўнага,
пасьцялі пасьцелю на двох,
пасьцялі з таго, што ё, — зь
невымоўнага,
я зайду пад твой абарог*.

Во як гэтая птушка кнігаўка,
запяі мне раніцай: мілы, піць!..
Абачнуся і ціха выгукну:
як жа файна з каханай быць!

21.06.2005

* Абарог — драўляны паддашак на чатырох шулах, пад які складваецца сена.

ЭМІГРАНТ

Землякам у замежжы

Дзень да вечара перабыў,
ноч да раніцы пераспаў,
а ня ўсе яшчэ крыўды збыў,
не ўсяго сябе распластаў.

Вырваць кратны свой боль з душы
не, ня здолееш, як ні рві.
На чужым, на злым скавышы
хоць крыжуй сябе, хоць гняві.

Будзеш спаць хоць гадзіны тры,
а ўсё роўна прысьніцца дом
і зялёныя чараты,
і над пушчаю летні гром.

Дзе ж ты дзенесься ад свайго,
дзе прыстроіш свой вольны сьпеў?
На чужыне? О не, крый, бо..!
На радзіму цябе сарве.

Kassa-dama зірне ў білет,
ухмыльнецца абурана: “Як?
Наш утульны ватэр-клазэт
зноў мяняеце на бардак?”

... У салоне вас толькі сем,
дзьве газэты — “эСБэ”, “Звязда”,
і па радыё рускі эFэМ:
“С возвращением, эмигрант!”

2006

***

Пакуль я пісаў пра Алжыр,
вайна прыйшла на Балканы,
хвост распусціла веерам
бомбаметалу цяжарнага
і, як прастытутка сусьветная,
ракетным стабілізатарам
узвыла над Македоніяй,
а скончыла дзесьці
пад Менскам.

Паслухайце вы, штатныя,
штацкія і ваенныя,
мне гэта не падабаецца,
не будзіце ўва мне зьвера
(пакуль яшчэ сьвет трымаецца
на шчырасьці і даверы).
Ня возьмеце крэйсерскай хуткасцю,
ні нават адчаем штрафбатаў
над нашаю Мачу-Пікчу *
сьцяг свабоднай Рэспублікі.

....

* Старажытная крэпасьць інкаў, пабудаваная на вяршыні гары.

РАМАНС

Ты сьнілася, ты зноў мне сёньня сьнілася:
чужая жонка — родная душа.
Нязвычна доўга сонца ў сьне садзілася,
і маладзела пад дажджом шаша.

Ядловец пах зьнікомым пахам тайнага,
няўлоўнага імгненьня тэт-а-тэт
і цені два з пейзажу пастаральнага
выходзілі, ствараючы дуэт.

Сказаў адзін: “Як ціха сёньня вечарам”.
Сказаў другі: “Маглі мы разам быць”.
Заўжды ў жыцьці нам не хапае нечага,
пакуль у жылах дымна кроў кіпіць.

Ноч адбыла, і на сьвітаньні ўзрушана
прайшоўся верхам вецер малады.
І зніклі цені разам і нязмушана,
і ты шапнула: “Мілы, дай вады”.

ЭНІРА БРАНІЦКАЯ

…ты робіш расьцяжку, навучана
прыёмам дзюдо і пачуцьцям
нянавісцы да акупанта.
Замежныя мовы ты ведаеш
і
сьпецыяльнымі іншымі
ведамі, пэўна, валодаеш,
плюс да таго ты начулася
прыблатнёнае фені ў камеры
турэмнага ізалятару,
дэмакратычна кляймёнага
“амэрыканкай”
і сьціпла схаванага ў порціку
за жоўтым гэбэшным гмахам…
У свае маладыя годзікі
ты столькі ўжо бруду зьведала!
Ты ўжо не забудзеш ніколі,
як пахне жаночая камера,
як сьпіцца на “верталёце”*
і сьніцца свабодны Край,
і як у прагулачным дворыку
нясьцерпна вольнасьці хочацца,
і хоць бы вось тою бліскучаю
і цьвёрдакрылай кузуркаю,
а выпаўзьці з гэтага логава,
так дэмакратычна кляймёнага…
І ўсё-ткі, Эніра Браніцкая,
ня гэты брутальны экспірыенс,

………………………

* “Верталёт” — турэмныя нары, якія днём адкідваюцца да сьцяны (жаргон).

што німбам сьмярдзючым зьвіваецца
над Вашай чарнявай галоўкаю,
хацеў бы я бачыць, о не!
І мне перманентныя вышукі
быдлячай улады вядомыя,
і я разрываў свае лёгкія
густой протасферай камеры.
І усё ж пра мужчынаў мы ведаем,
што лёс наш — турма ці вайна.
А Вы, о Эніра Браніцкая,
наш сімвал Айчыны і Вольнасьці,
жывіце свабоднаю птушкаю,
відушчай ляціце арліцаю,
уцелаўлёнай Радзімаю —
чарнявая, стройная, мудрая,
надзейная, годная, — нашая!
А я напішу Вам гекзаметры,
як пахнеце Вы травастоямі,
як Вашай энэргіяй поўняцца
карпускулы атмасферычныя,
і крушні, грымотам адкрытыя,
зьбянтэжана заціхаюць,
як толькі Вы засынаеце
на грубым турэмным посьціле…

\- -

Вярні ж нам, Эніра Браніцкая,
надзею і веру, а самае
галоўнае, самае-самае —
любоў нам, Эніра, вярні!

2006

БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДЗІ

Стойце мужна на нашых пляцах!
Стойце сьмела, ні кроку назад!
За нашу сваботу! За вольную працу!
За свой, за новы свабодны ўрад!

Стойце дарэшты і гаварыце
мовай вуліцы з народам сваім.
Нам нельга, нельга здацца, скарыцца,
як некалі барбарам здаўся Рым.

Нясіце веру, што мы пераможам.
Нясіце горда наш чысты сьцяг
за нашых матуль і жанчын прыгожых,
за нашу волю, за наш абсяг!

А калі раптам стане так горка,
а калі раптам — “рукі назад!” —
іншыя прыйдуць і дапамогуць
шыхтом яднаньня і песьняй у лад.

Вы — наша сёньня, вы — наша заўтра,
і хоць балюча, але, але
і па той бок металічных кратаў
вясна цьвіце на турэмным шкле.

2006

ПІСЬМО ЗЕМЛЯКУ

Ты ведаеш, мой дарагі зямляк,
што азначае жыць гадамі ў скрусе,
з нянавісьцю глядзець на мяккі знак
і бачыць здрайцу ў кожным беларусе.

Ты ведаеш, мой раньні эпігон,
пісаць адно, а жыць жыцьцё другое,
вядома, можна, толькі як закон,
у выніку ні вершаў, ні героя.

Я столькі год, напрыклад, ні гу-гу,
адзін у гэтым вольным еўразьвязе.
І хоць падбі падковамі блыху —
тутэйшыя ня зойдуцца ў экстазе.

Мы іншыя, зямляк, і напінаць
перыферыю жыл няма патрэбы,
а калі ўсё ж за нешта паміраць,
дык за цяпло сваёй айчыннай глебы.

2007

ПЕРАД КАМПУТАРАМ

Я міргаю сваёй маладосьці
лёгкім націскам на мышаня,
раптам нешта прыйшло,
як штосьці,
што ня мае свайго імя.

Толькі пахі, і толькі гукі:
пахі — восені, гукі — слоў,
і твае маленькія рукі
набіраюць слова “любоў”...

2007

ПРАДЧУВАНЬНЕ

Прападаю, чую, прападаю, —
ні Радзімы, ні дзяцей і ні
рук тваіх, што ціха так гартаюць
кнігу ў вечаровай цішыні…

Хопіць слабнуць, хопіць паддавацца
настальгіі, суму і віну.
Калі нельга дома заставацца,
выбірай апошняе — вайну.

На вайне як на вайне заўсёды:
за сьпіною — рваныя тылы,
справа-зьлева горныя пароды
і сяржант абкураны і злы.

Транспарт баявы пасеклі міны,
у акопах ні жывой душы,
і дыміцца пад ствалом асіны
шлем танкіста па той бок шашы…

2007

КСЕНІ

Заўсёды, дачушка, будзь:
для сваіх — карамелька,
для лю́бага — як кудзелька;
ну а для ворага — як цесная
камізэлька,
каб ні ўздыхнуць яму, ні павярнуцца,
калі паспрабуе да цябе навярнуцца.

2007

РЫЖАЕ ЗОЛАТА ВОСЕНІ

Зямлячцы з інэту

Малю цябе, рыжая, азалаці
апошнімі промнямі ў верасьні…
Я выдахся быў, я амаль заціх,
забыўшы, як пахне верасам.

Завіс я ў чужых, быццам акамянеў,
і што мне да гэтай Нарвегіі,
калі я сохну па роднай дрыгве,
і прагну пушчанскай энергіі.

Адно ратаваньне: твая любоў,
тваё жываплаўкае золата,
што льецца ў маю неслухмяную кроў,
каб нарадзіць нам волата!

2007, Буда

РЫМ*

Гэта бывае — хочацца болю;
гэта бывае — хочацца ў неба,
дзе адшукаеш свабоду і волю,
у гэтым толькі твая патрэба —
          выйсьці на волю,
                    на волю,
                              на волю!

Зімою шукаеш зімы і сьнегу,
чыстага сьнегу, празрыстага лёду;
чытаеш гісторыі пра Сапегу,
нібыта схемы сакрэтнага коду
          на волю!
                    на волю!
                              на волю!

Цела тваё паддаецца спакусе
зрабіць зацяжку і выпіць, і зьесці…
О як няпроста, сьвяты Ісусе,
“з цэлым народам гутарку весьці”
          пра волю,
                    пра волю,
                              пра волю!

....

* Рым — тут размова, вядома, не пра горад Рым, але пра той фізіялагічны стан, які ў нашай мове абазначаецца гэтым словам. Гэта аддзеяслоўны назоўнік, паходзіць ад дзеяслова “рымець”. Рым — пагранічны стан, неспакой, прадчуваньне чагосьці. У часы планетарных катаклізмаў яго прыражываюць усе жывыя істоты, нават га́ды і рыбы.

Але ўжо палае ў сьнежаньскім небе
палярнае ззяньне з краю да краю,
і ты ў экстазе нішчыш плацэба,
і шэпчаш зацята: я выбіраю
    ісьці на волю,
        на волю,
            на волю!

А там, на волі, на горных вышынях,
у водах вечнага акіяну,
ты будзеш Радзіме сапраўдным сынам,
шчаслівы ў дзень на сьвятога Яна,
бо ты нарэшце
        на волі,
            на волі!

2007

***

Прыхінуцца да тваіх каленяў
перад боем, некалькі хвілін,
а пасьля ў парыве захапленьня
расстраляць апошні магазін!

І няхай ня ўбачу перамогі,
і сьцяку крывёю на асфальт —
прыйдзе час, і будуць нашы бóгі
нашым прахам гартаваць базальт!

2008

ДА ТРЭЦЯЙ ГАДАВІНЫ ПАХАВАНЬНЯ АНАТОЛЯ СЫСА

Ты быў — і вось гэта галоўнае,
а як — неістотна цяпер.
Зьмярцьвеньне амаль пагалоўнае
ты прагна глытаў напавер.

Ты піў, быццам выпіць пакляўся ты
да донца вялікі наш боль,
і сам будаваў свае краты,
у раны ўціраючы соль.

Навокал жылося па-рознаму:
любілі, ішлі “на ты”,
спакойныя і нэрвозныя, —
усе. І “мільярд залаты”.

Цьвіло, бурапеніла, пырскала
жыцьцё — толькі ты дажываў.
І ўрэшце пайшоў — згасла іскарка,
ты гэтага сам пажадаў.

Цяпер я адзін бурапенюся:
блукаю і блудам грашу…
Бывай! Прыйдзе час — і сустрэнемся.
За чаркай… адвесьці… душу.

2008, Буда

Ася

Напішыце мне, Ася, што-небудзь
мімалётнае і без ніякіх.
Ну, напрыклад, пра белую лебедзь,
ужываючы амфібрахій.

Тут, Асюня, такія змрокі
дзевяць месяцаў, потым — сонца…
Я прысьніў сёньня Вашы крокі —
Вы ішлі пад рыфму “бясконца”,

у сьлядах пылок завіваўся,
за плячыма — газавы шалік,
толью я пазваць Вас баяўся,
баючыся разбіць скрыжалі
сну…

Напішыце мне, Ася, раскрыйце
фантастычны ваш, сонны вобраз,
толькі блізкім не гаварыце,
што прыходзіў я, і не адзін раз.

Ася, Ася!.. О божа горны
і нябесны! І водаў мора!
Вы прайшлі, быццам дождж спорны,
і прапалі ранкам, як зоры.

Не зьнікайце ж! Хоць бы ў муаравым
сьне, а будзьце са мною, дзіва,
і ў пралётным экспрэсе тварным
я заўважу Ваш эксклюзіўны.

2008, Буда

ДЭБЕТ/КРЭДЫТ

(Фінансавая паэма у 2-х частках)

I

12 рабочых дзён у красавку
(перараблялі чужую работу —
дурны і няўдзячны занятак) —
на пірсе выкручвалі
праіржавелыя шрубы-шурупы:
ракам альбо на каленях,
да заламаці ў касьцях,
у 40-гадовай сярэдзіне,
у паясьніцы-сьпіне...
Адкрыты ўвесь час ветру,
салёнаму ветру з ф’ёрду,
я ўпарта кручу-выкручваю
і ўпарта ў сабе выпешчваю
работніка-пралетара
для будучых цяжкіх бітваў
за хрумсткі еўрарубель
і высокаактанавы NOK *...
Дык вось: 12 рабочых дзён
у красавіку,
135 NOK за гадзіну адну працы.
7,5 рабочых гадзін у дзень.
135 × 7,5 = 1012,5 NOK у дзень.
1012,5 × 12 дзён = 12 150.
12150 NOK : 8 (дзе 8 NOK = l еўра)
гэта будзе 1518,75 еўра.
Але не забыцца, што
12150 - 36% падатку = 7776 NOK,
дзе **7776** — мой чысты заробак
за 90 гадзін работы.

....

* NOK — нарвежская крона.

II

Мой гуманітарны прытулак
у каралеўстве нарвежскім
палягае на грунце скальным
і — грашовым эквіваленце
ў памеры 4600 NOK штомесяц
плюс 3 тысячы дзьве восемь дзевяць
NOK — аплата за кватараваньне,
плюс у сярэднім на 1800 за 2 месяцы
набягае
на аплату за электраэнэргію.
Але падрахуем:
4600 + 3289 + 1800 = 9689.
Такім чынам працаваць няма сэнсу,
і я
з а с т а ю с я   п а э т а м .

11–13 мая 2008, Буда

***

Смокча мяне памяць,
жне траву раса,
лётае ня раніць
жоўтая аса.

Каматозны станік
я зь цябе сарву…
Заўтра, як устанем,
пойдзем у царкву.

Храм наш — там, дзе пушча,
дзе ў заломах Зьвер
сілай адчайдушнай
рве граніцы сфер.

Мы з анабіёзу
у амбіцыёз
выйдзем, як з марозу,
на гарачы плёс.

Ты — мая палова,
вечны мацярык…
Не хапае словаў —
перайду на крык.

Хай дрыжаць сатрапы
    ад жу-
            ды
пад магільным крапам
    на-
        заў-
            жды!

2008, Буда

ШТО ТАКОЕ ВАЙНА?

Кастусю

Што такое вайна? Гэта увасабленьне амбіцыяў
у сталёвыя формы ракетна-ядравых комплексаў;
гэта ўзяцьце і здача, узяцьце і здача пазіцыяў,
і прашытыя буйнакаліберным белыя крокусы.

Што такое вайна? Гэта спосаб лячэньня фісташкамі
куль гарачых, кампрэсамі бомбакіданьняў;
гэта спосаб прымусіць быць іхнымі “нашымі”;
гэта час, калі часу няма ні на бога і ні на каханьне.

Што такое “вайна”, зразумець немагчыма бяз вопыту
уваходжаньня ў зону, крывавую зону вайны.
Гэта час, калі час не губляюць на лішнія допыты,
і кароткімі чэргамі
да вас
падступаюць
кранты.

Што такое вайна? Мы, на жаль, не пасьпеем з адказамі:
гэта тое, што ўжо, і даўно, і навокал, і ў нас;
гэта токі звышэнэргетычна-шматфазныя,
прызначэньне якіх — разбураць стратэгічны баланс.

Што такое вайна? Гэта спазмы закутага розуму,
хаатычны распад біямасы на перадавой,
палявыя шпіталі, апошнія крыкі тыфознага,
і ў нягашанай вапне згарае падскурны лой…

2008, Буда

З ПЯШЧОТАЙ ПРА ТУЮ, ШТО СПАТКАЕ МЯНЕ НА РАДЗІМЕ

Позні вечар, вецер, змрок… — сумна.
Падступае крок у крок сон як пума.
Праз імгненьне ты ўжо сьпіш — сьніш
краявіды
Краю.
Сьніцца ў небе зор Спарыш…
Па-
зя-
ха-
еш.
Позні вечар. Ціха сьнег
це-
ру-
сіцца
і шукае лёгкі грэх…
прымасьціцца —
на тваёй шчацэ хіба
ці на скроні,
ці, даруйце, на губах —
там, дзе ўлоньне.

2008

***

Сьвежы,чысты і здаровы,
саракашасьцігадовы
я
хачу любіць бязьмежна
і, вядома, незалежна
ад краінаў і шыротаў,
і тэхнічных наваротаў…
К чорту! К д’яблу апраметнай,
як старыя сандалеты,
выкідаю грэх самоты!
Набіраю абароты —
можа быць,
што раз астатні,
спрэс адкрыты,
непадкатні.
Сам сябе я выкрываю,
ачышчаю, адшкрабаю
ад старога думкаходу
і прастую на свабоду
аддаваць сябе любові
і жанчыну славасловіць,
і сьмяяцца зь ёю разам,
і пасьля застыгнуць плазам
на расістых прасцірадлах…
Я, паэт красы і сілы,
без ніякіх, да магілы,
самы крэпкі, самы лепшы,
як галоўка белай рэпкі…
І пакуль я тут з табою,
я табе свайго накрою
хлеба чорнага да сьвята

прoста так і без праплаты.
Проста так я твой — кудлаты,
непрыручаны, працяты
страсьцю з галавы да пятаў...
Дык любі, любі зацята, —
так, як я люблю а пятай, —
што пад вечар, што пад раньне,
сон прысьніўшы пра вяртаньне.

12 кастрычніка 2008

ПРОСТА ТАКАЯ ЗІМА

…Не, ты ня думай, я разумею: Каляды
хутка ўжо, а за вакном — слата,
і на душы так самотна і хто б даў рады…
Ды толью вецер, вецер-сабака вые ў дратах.

Не, ты ня думай, твой жаль гэты не назаўсёды,
і у тваіх у шэра-зялёных вачах
заўтра ізноў загарацца іскрынкі свабоды,
і, значыць, у зрэнках варожых затоіцца жах.

Не, ты ня думай, бывае, што нават героі
ідуць на аральны кантакт з рэвальверным ствалом…
Толью я пэўны, што лепей пакінуць набоі
да непазьбежнага моманту перасячэньня са злом.

Не сумнявайся і не пераймайся з нагоды,
ну а тым болей, калі той нагоды няма.
Ведай, дзяўчынка, ты самай найлепшай пароды,
а усё астатняе — проста такая зіма.

5 гадзін раніцы па Менску,
запалярная Нарвегія, Буда, 10 сьнежня 2008

***

Ноч. Вуліца… Ліхтар… Каляды.
Для тых, каму няма з кім быць,
сьвіцяцца ў небе зоркапады
і поўня яркая дрыжыць.

І што з таго, што цёпла, суха
і з крана чыстая вада,
калі няма цябе, прысуха,
а без цябе — бяда…

28.12.2008, Буда

***

Будзь са мной, пакуль ты маладая,
будзь са мной, пакуль я не стары.
Будзь са мной — і бог пра нас падбае,
гэны бог, што свеціць нам згары.

***

Элементарныя часткі цэлага
вясною лепяцца ў формы,
новыя арганічныя,
калі на праталінах точыцца,
точыцца курасьлеп,
а за
маладым сасоньнікам
бухматыя, нібы чмелікі,
і быццам бы прытаміўшыся
пасьля разгульнага эрасу
прыціхлі рэдказямельныя
кветачкі сон-травы.

9 лютага 2009, Буда

КАЛІ ЗАЎТРА ВАЙНА

Я ўпэўнены, што, калі заўтра вайна,
я буду найлепшым салдатам,
бо ведаю ўжо, як паслаць усё на
усьлед за кідком гранаты.

А ты, мне цікава, дзе будзеш ты,
калі яна заўтра пачнецца —
вайна па перыметрах нематы
і на вышынях фартэцый?

Нічога, ня ксьціся, як перад канцом:
ня маючы, ты і ня страціш…
Ты толькі ня дай сябе зьнішчыць жыўцом
на радасьць варожае шаці.

2009

***

Каторы дзень ні сьнегу, ні дажджу,
і толькі вецер штармавы ганяе
скальны пыл
так, што і вокны нельга прыадкрыць,
а да таго ж адзін, сярод чужых,
а паглядзіш, сьцягнуўшы з фрэндастужкі выпадкова
цікавы кліп —
і ўздымецца настрой —
хай на хвіліну, хай ажно да сьлёз;
і нават гэтыя радкі
складуцца ў верш, агорнуты настроем…

НА ПАЛАСЕ НЕЙТРАЛЬНАЙ

На паласе нейтральнай
любіць апошні раз
так натуральна…
На паласе нейтральнай…
апошні… раз.
Трывога дадае энэргіі жыцьцю…
Жанчыне і табе няма чаго губляць…
На паласе нейтральнай пачуцьцю
няма калі чакаць…
2009, Вільня

ДАЖЫНКІ – 2009

Расея заявіла, што 8 верасьня
2009 г. яна плануе ўвесьці
на тэрыторыю Беларусі
2 кадравыя арміі — быццам бы
для вучэньняў...

Сто тысяч “старэйшых братоў”
зьбіраюцца на вучэньні,
сто тысяч крывавых патоў
пральецца пры перасячэньні
паўночна-заходняй мяжы.

Да 8-га верасьня — факт —
пасьпеюць ячмень і жыта,
і стане поле Полем атак,
і будзе наўсьцяж пакрыта
стотысячным целам “старэйшых братоў”.

На нашым полі паляжа масква!
У гэтым і сэнс вучэньняў...
“Ніколі, — казалі дзяды, — не ўпускай
таго, хто без запрашэньня
прыходзіць у землі твае,
тым больш калі гэта сто тысяч
“старэйшых братоў” з Усходу”.

Запомні, брат, калі ўжо пайшло
пра тое, жыць нам ці легчы,
мы будзем жаць, як ня жаў ніхто
на полі людское сечы!
І факт, што палягуць сто тысяч цел
“старэйшых братоў” з Усходу!

2009, Запалярная Нарвегія

***

Прычашы мяне як на сьвята,
калі папараць разбушуецца;
прыбяры мяне ў шлях кудлаты,
калі сумны сьпеў з поля чуецца.

Палюбі мяне, калі зацьвітае
на Купальле смолка ружовая…
Пахавай мяне з таго краю,
дзе ляжаць нашы ўсе, дамовыя…

2009, Вільня

***

Сукеначка гарошыкам
ды белы паясок,
дзяўчыначка харошая,
вясёлы галасок, —

ты напяі мне песеньку —
я словы напісаў,
як я, табой узьнесены,
па-над зямлёй вітаў...

2009, Буда

***

Вяртаюся… зацяты, як і да
таго, калі я выехаў з Краіны,
дзе летам адключаецца вада
і жабракі ў дварах, як бедуіны.

***

З пазавугольля Еўропы
вяртаюся: хопіць! сыты!
Іхны стол таўстапопы
не для мяне накрыты.

***

Бывай, Нарвегія! Там, па той бок парогу,
ты будзеш сьніцца мне ў геаметрычных снах,
твая паўночная “Е-6” дарога
і сьлед мой на скале ў тваіх гарах.

2009, Буда

***

Вось і вярнуўся я.
Пытаюцца: “Надоўга?”
А з жыта мне міргаюць васількі
і астывае вечарам дарога
праз вёску з мілай назваю “Малькі”.

Вярнуўся я, бо так запланавана
было з часоў ад’езду за рубеж.
З жыццём сваіх мае жыццё старанна
нітуецца, што паспрабуй разрэж…

2009, Друя, Беларусь

***

…а ўвогуле мне трызьніцца ваш пах,
пялёсткі вашай сьціплай ружы-кветкі
і нашага ўзаемства хуткі крах,
як выпадковы націск на гашэтку.

2009

***

Хоць вы гадуеце і не маіх дзяцей,
ды ўсё ж віншую з добрым днём Матулі!
Спакойных вам і ветлівых гасьцей,
і каб малыя за парой паснулі…

2009

ПЕРАПІС 2009

Запішы мяне, перапісчыца,
раскажу табе як на духу,
як паўвеку я з гора плішчыўся,
аказалася — на бяду.
Моваў ведаю — дай бог кожнаму,
адукацыя… ўсё як сьлед.
Толькі нейкі ўвесь час трывожны я,
дзе зьяўлюся — там тузін бед.
Запішы, толькі не дапісавай —
не люблю я казак чужых,
я тады раблюся бязлітасным
ад чужой нахабнай ілжы.
Запішы, замальдуй як сьлед,
дзе жыву і што-дзе нажыў,
а чырвоным адзнач, што вандруе шэпт,
нібы сам я даўно чужы.

2009

***

Калі ты жывеш, адчуваючы сваім
плячом плячо надзейнага сябра,
а сьцягном — сьцягно любімай жанчыны,
то ўсё астатняе — прыдасца…

***

Я ня проста восень люблю,
я люблю яе холад і вецер,
першы замаразак на ральлю
і ядкія запасы кналецьцю…
Я ня проста… нельга паддацца
ні на злом, ні на згін хрыбта…
Пяцьдзесят, вядома, ня дваццаць —
ад вінта.

РАНІШНІЯ РАДКІ
ПРА ЯДУ І ПАЭЗІЮ

Я жирных с детства привык ненавидеть,
всегда себя за обед продавая.
Ул. Маякоўскі

Мінулі часы савецкіх паэтаў,
тым больш — гераічны час Маякоўскага.
Цяпер таўстамясыя пішуць куплеты,
не карыстаючыся нават коскамі.
Сёньня ў фаворы хайку-лімéрыкі
(гэта калі сказаць няма чаго).
Пішуць спакойныя, без ніякай гістэрыкі,
такім сабе правільным дэмакратычным арго.
Апошні з нашых памёр у нуль пятым —
захлынуўся, самотны, крываваю плазмай,
таму што быў не з падкладачнай ваты
і не буфетнай запыленай вазай…
Цяпер ня тое — за правы чалавека
змагаюцца пііты вербальным паносам.
А чалавеку
патрэбны
адвеку
рэальны кавалак яды пад носам.

2009

***

Я раптам успомніў, як пахне маліна
у расьцяробах, што за чыгункай;
траскотны грукат старой дрызіны
і доўгі брэх крывалапай чумкі.
Маліны той пуховую спеласць
помню выяўна, як твае вусны,
і як бянтэжыла твая смеласць,
быццам “Парфумай” пісьменьнік Зюскінд…

2010

МУЗЫКА

Я чую дзіўную музыку:
яна прылятае раптам
з-за сіняга-сіняга мора.

Яна называецца блюзам,
часамі бывае джазам,
рамансам,опернай арыяй,
канцэртам для скрыпкі з аркестрам,
сімфоніяй жытніх палёў
тваёй неабсяжнай Краіны
паміж Усходам і Захадам…
Але заўсёды дарэчы
зьяўляецца гэтая музыка
і перапаўняе сімпатыяй
да поўні на небе, да зораў
і акіяну бязьмежнага
жаночай ахвярнай любові.

Я слухаю вечную музыку:
вунь чорна-чырвоныя дзятлы
іграюць на сухастоінах
і над блакітнымі ф’ёрдамі
клякочуць арлы, трымаючы
высокую ноту жыцьця.

2010

***

Я разгладжу твае палавінкі
языкамі вечнага Фенікса
Загарацца ў вачох іскрынкі
і… памром недаждаўшы пенсіі.

І ўзьляцяць нашы душы грэшныя
па-над пеклам райскага полымя…
Толькі ты адно не прысьпешвай
меч майго сьвятога Георгія.

2010

***

Я не пішу вершыкаў —
ні на патрэбу дня, ні без патрэбы.
Проста ў душы маёй варыцца, а я памешваю,
каб на стале вашым сытым
было нешта і да хлеба.

2010

І НАЗАВУ ЯГО СЫНАМ

І назаву яго сынам —
хай будзе дачцы маёй братам,
хай вершы мае чытае
і верыць ім большчым сабе…

Такое ня часта здараецца —
ды дзе там! — увогуле рэдка,
што нехта тваёй зачытаецца
паэзіяй не па праграме
школьнай за 8-ы клас.

А ён зачытаўся аднойчы
(зь якой прычыны, хто ведае),
радкам рыфмаваным паверыўшы,
як можа верыць юнак.

Цяпер я нарэшце ведаю:
пісаў не на ўзьвей вецер,
тым болей, пісаў, значыць, правільна,
і словам, як штык-нажом,
мяса жыцьця намацваў
і каштаваў на смак — правільна…

Ён, можа, крыху і здзівіцца,
што ў бацькі яму набіваецца
герой крымінальных показак
і віртуальных легенд.

Няхай жа! Мы ўсе тут дзіўныя —
шумім, як вецер гальлём…
Дык назаву яго сынам адзіным,
хай будзе, пакуль жывём.

2010

ШЛЯХІ

Ёсць два шляхі: уверх і ўніз.
Астатняе — прамежкі.
Вядома, ўніз бяруць бяз віз,
і на аўто, і пешкі.

Хоць стрымгалоў каціся ўніз —
ніхто не затрымае.
Наадварот, галантны *пліз*
шапнуць вам па-над краем.

Таму я не жадаю ў дол —
наверх мая дарога...
Такі вось, браце мой, прыкол,
такая, бачыш, прога.

2010

***

У запалярным нарвежскім
гарадку Буда, перакладаючы
прозу Гамсуна

Сто гадоў праляцелі і дзьве вайны,
і праз горы прабілі шашу і чыгунку,
і ніхто за сабою ня чуе віны
за той вусьцішны крык на карціне Мунка.

2010

ПАТАЕМНЫЯ ДУМКІ БЕЛАРУСКАГА ЭМІГРАНТА НОВАЙ ХВАЛІ

…Не маўчыце ж, біце ў звоны:
еду заўтра з Еўразоны!
Пакідаю край багаты
(праўда,крышачку пархаты).

Ой, нажыўся, наглядзеўся —
рай для тых, хто не наеўся.
Ну а тыя, хто ўжо сыты,
лезуць хвацка ў садаміты.

Хай сабе хоць скруцяць карак —
да сваіх вярнуся скварак!
Дома хоць ня ўсё ў парадку,
ды ямчэй майму азадку.

Дома бульба, дома сала,
і ня ўсё яшчэ прапала.
Дома ў нас жыве надзея,
што над Краем заірдзее
так чаканы промень Волі…
Толькі к дому! І — даволі!..

2010

***

Паўстаць з нічога няпроста,
але магчыма, калі
ты выбіраеш для росту
абшары сваёй зямлі…

2010

МНЕ ЖЕНЩИНА НУЖНА...

Наследаваньне Высоцкаму

Мне женщина нужна, но что б такая,
как мать моя у моего отца:
когда он бил её, она, шальная,
детьми клялась прирезать подлеца.

Ещё хочу здорового ребёнка
произвести хотя бы в 50
с надеждой, что не вырастет в подонка
и будет папе с мамой честно рад.

Я пережил полкласса нашей школы
лишь потому, что не спешил я жить;
не пил ни разу чёрной кока-колы —
лишь белую — согреться иль остыть...

Нет, жизнь моя вполне употребима,
и есть в ней всё, как в яблочном вине.
Вот только та нужна, что мной любима
могла бы стать по собственной вине.

13 ліпеня 2010

***

Посольству большой страны просто не везет: в 90-х годах прошлого столетия оно было обстреляно из автоматического оружия, потом, уже 30 мая 2001 года, его атаковали с применением двух боевых гранат, а вот 30 августа 2010 года на территорию этого совсем безобидного учреждения брошены две бутылки с зажигательной смесью…

(По материалам СМИ)

…И час пришел: все испытав,
ты сам признал, что друг был прав,
когда с гранатами в руке
он шел к посольству налегке.

Он был не пьян и был не трезв,
не сонный был и был не резв,
в груди он ненависть сжигал,
и не шагал, и не бежал,
но быстро крался, будто лев,
опасность смертную презрев…
Был предпоследний майский день:
уже отцветшая сирень
жасмину отдала права
цветенья, пыльная трава
в дворах росла, круша асфальт…
Никто ему не крикнул "Хальт!"
и "Стой!" по-русски не сказал.
И он дошел и не упал.
Еще мгновенье — и чека
с "игрушки" боевой снята.
Бросок — секунда-две — и взрыв.

Чека вторая — на разрыв!..
Поступок дерзкий совершен,
пусть говорят, что не резон,
свои и не свои, но он,
он сделал то, что должен был,
и честь, он честь всем сохранил, —
тем, кто орал из года в год:
за независимость! вперед!
Наутро газетенок сброд
подставой это назовет.
Начнут судить-рядить: кто? как?
и сколько ж было их, атак?
Но дело сделано: герой
задержан не был и тропой,
известной другу и ему,
ушел в задымленную тьму.
Два взрыва было — три судьбы
об этом знают... В дни борьбы
нужны и ненависть, и месть,
и наглый плут тогда поймет
чем жив соседний с ним народ.

15.06.2003

***

Вот так получилось — родился я
на Северах,
в прекрасном контексте Природы и на
человеческом прахе,
но выпоен соком, бегущим
в литвинских корнях,
и против смертельных болезней привит
генетическим страхом.

***

Как пронзительно пахнет трава —
не живая — убитая косами,
и попахивает молва
обо мне в моем среднем возрасте.

СЕВЕРНЫЙ ЭТЮД

Вот юный источник энергии —
девочка на бицикле,
и я, погружая в регги
мыслей тайные лики,
жду в заполярном баре
носителя женского пола —
русскую женщину Лару...
Пузырится кока-кола
в стандартной бутылке из пластика —
но девочка на бицикле —
страстей созревающих классика —
уже покидает площадку
тихого городка,
и нужно писать о чем-то,
что без названья пока.
Ах да, я начал о женщине
из большой соседней страны,
где много странностей в отношениях
(отношения, впрочем, тоже странны).
Куда-то уехала девочка,
скорее всего домой,
где однажды шепнет она:
"Мама, я стала девушкой.
Не от того ли часто бываю злой?.."
Кстати, нет ли. Но уже вечер,
день закончился как-то хмуро;
гремит в баре норвежское вече,
удивляя стандартом фактуры.
Но это пускай, мы уйдем в горы
в поисках разнообразия форм и цветов
с русской женщиной по имени Лора,
двигаясь к цели без лишних слов.

23.04.2004

***

Т. С.

У меня была своя Татьяна.
Боже мой! — невысока, хрупка;
кажется, почти что без изъяна,
с рыженьким испугом у лобка.
Долго я водил ее по кругу,
Будто пони, выездке уча…
Так любил! — и оставлял на друга
(соглашался друг, слегка ворча).
Я сражался — с диктатурой, с дрожью
в пальцах, с пустотой в карманах,
путая свою с чужою ложью,
утопая в чьих-то личных драмах.
Я бродил, где бродят лишь бродяги,
но стихи не прекращал писать,
только зря в общественном оттяге
я с Татьяной забывал гулять.
И однажды сорвалась Танюша,
и сказала: “У меня другой…”.
Не затем ли, чтобы дочку Ксюшу
произвел я с женщиной другой?

3 ліпеня 2004

***

Как древний зверь, я буду целовать
твои места, наполненные влагой,
и грешным ртом слова любви шептать,
вооружась отчаянной отвагой.
Когда ж уснет телесный мой оплот,
я буду горд, и, погружаясь в дрему,
почувствую, как плоть твоя поет
и уплывает в нежную истому.
Ты вспомнишь вдруг свою родную речь,
шепнешь смущенно:
                                        милый,
                                                        разрешите…
Мгновенья эти я хочу сберечь
и навсегда остаться на орбите
                                        любви к тебе,
                                                        любви к тебе.

3 верасьня 2005

***

Когда бы знать мне много языков,
в многоязычьи упражняться смело,
в любой стране я находил бы кров
и открывал там стоящее дело.

О, труден путь лингвистики… Во мне
природа что-то недоподключила,
но каждый раз, когда гроза вовне,
в моей душе я чувствую горнило.

И мне тогда не отплеваться, нет,
простым ругательством иль богохульством даже.
Я превращаюсь в плоть других планет,
в янтарный гравий марсианских пляжей.

Я кровью слов просачиваюсь вглубь,
я вширь теку в критические годы;
когда я говорю, я многим люб,
и льнут к ногам бойцовские породы.

Вот это да! — на странном языке
воссоздавать картину мирозданья,
слова катать тропинкою к реке
иль бормотать в минуту несознанья.

Я всё же знаю много языков,
хотя не так, как нужно бы для спора.
И в мудрость верю: избегай оков,
не заводя пустого разговора.

2004

ЗЬМЕСТ

Адамовіч, С.

А28 Рым : выбраныя вершы : 2002–2010 : Беларусь – Нарвегія / Славамір Адамовіч. — Мінск : БелСаЭС “Чарнобыль”, 2011. — 108 с.

ISBN 978-985-6010-29-6.

Вершы С. Адамовіча па-ранейшаму закранаюць адвечна хвалюючыя душу чалавечую пытанні кахання, волі, ладу ў грамадстве і лёсу Бацькаўшчыны. На паэтычнай ніве яны выяўляюць арыгінальнага і адметнага сваім майстэрствам аўтара.

УДК 821.161.3-1
ББК 84 (4 Беи)

Літаратурна-мастацкае выданне

Адамовіч Славамір Генрыхавіч

РЫМ
Выбраныя вершы :
2002–2010
Беларусь – Нарвегія

Адказны за выпуск *Васіль Якавенка*

Рэдактар *Васіль Якавенка*

Набор і вёрстка *Яраслаў Мальдзіс*

Карэктар *Ала Стройнікава*

Падпісана да друку 13.01.2011. Фармат 75x90 $^{1}/_{32}$.
Папера афсетная. Афсетны друк. Ум. друк. арк. 4,22.
Ул.-выд. арк. 4,04. Тыраж 300 экз. Зак. .

Выдавецтва ОО «БелСаЭС "Чарнобыль"».
Ліцэнзія № 22330/0494452 ад 08.04.2009 г.
Вул. Прытыцкага, 46, 220082, г. Мінск.
yakavenka@list.ru

Надрукавана з арыгінала-макета заказчыка
ў друкарні СТАА «Медысонт».
Ліцэнзія ЛП 02330/0150444 ад 19.12.08.
Вул. Цімiразева, 9, 220004, Мінск.

